

500
LAT

REFORMACJI

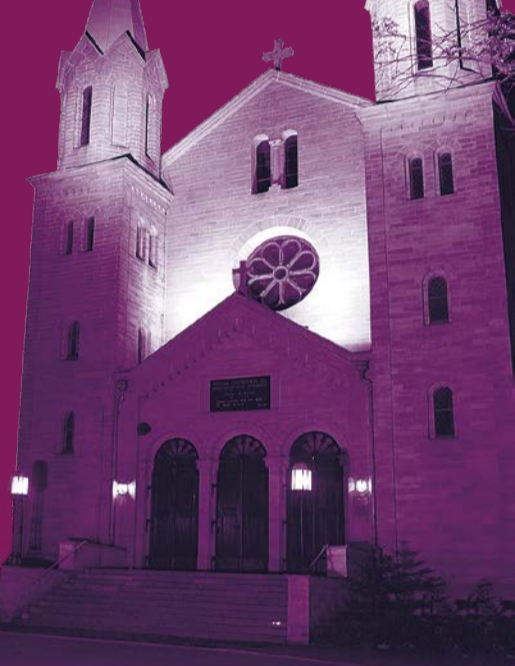
Rok Reformacji

w województwie śląskim

500 lat temu, 31 października 1517 roku Marcin Luter, ogłaszając w Wittenberdze 95 tez przeciwko praktyce odpustów, dał początek Reformacji. Sejmik Województwa Śląskiego postanowił upamiętnić tę rocznicę i ogłosił rok 2017 Rokiem Reformacji.

Ogólnopolska Inauguracja Obchodów Jubileuszu 500 lat Reformacji odbyła się 31 października 2016 roku w kościele Jezusowym w Cieszynie. W następnych miesiącach na terenie województwa śląskiego miało miejsce wiele rocznicowych wydarzeń. Zapowiadaliśmy je w pierwszej ulotce, która ukazała się z początkiem lutego bieżącego roku.

Teraz pora na przypomnienie tego, co nas czeka w najbliższych miesiącach, wzbogacone o informacje o wybranych dokonaniach jubileuszowych obchodów.

Kościół Zmartwychwstania Pańskiego w Katowicach

17.06–31.10.2017 Bielsko-Biała

Wystawa pt. „Pod znakiem róży nad Białą”

Wystawa towarzysząca „Reformacja w Europie Środkowo-Wschodniej”
Org.: Muzeum Historyczne w Bielsku-Białej

25–26.06.2017 wybrane kościoły diecezji katowickiej i cieszyńskiej

Dni Otwartych Kościołów

Org.: Regionalny Instytut Kultury w Katowicach

26–27.08.2017 Muzeum Zamkowe w Pszczynie

Konferencja naukowa „500 lat Reformacji”

Uroczysty koncert „Warownym grodem”
Zwiedzanie Muzeum Zamkowego „Pożegnanie lata” – lekcje muzealne dla dzieci i młodzieży
Org.: Muzeum Zamkowe w Pszczynie, Diecezja Katowicka Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego

13.09.2017 Muzeum „Górnośląski Park Etnograficzny w Chorzowie”

Uroczystość otwarcia zrekonstruowanego kościoła z Bytomia-Bobrka

Kościół w Bobrku

Drewniany kościół ewangelicko-augsburski w Bytomiu-Bobrku został wybudowany w 1932 roku. Przez lata służył mieszkającym w okolicy robotnikom huty Bobrek. W lipcu 2014 roku dach kościoła wraz z wieżyczką został zniszczony przez pożar. Dzięki środkom Samorządu Województwa Śląskiego kościół z Bobrka został odtworzony na terenie Muzeum „Górnośląski Park Etnograficzny w Chorzowie”.

28–30.09.2017 Katowice

Konferencja: „500 lat Reformacji na Górnym Śląsku”

Org.: Instytut Badań Regionalnych Biblioteki Śląskiej w Katowicach

1.10.2017–25.02.2018 Muzeum Górnośląskie w Bytomiu

Wystawa „Radą i czynem. Luteranie w Bytomiu w XIX i XX wieku”

Org.: Muzeum Górnośląskie w Bytomiu

7.10.2017 Katowice

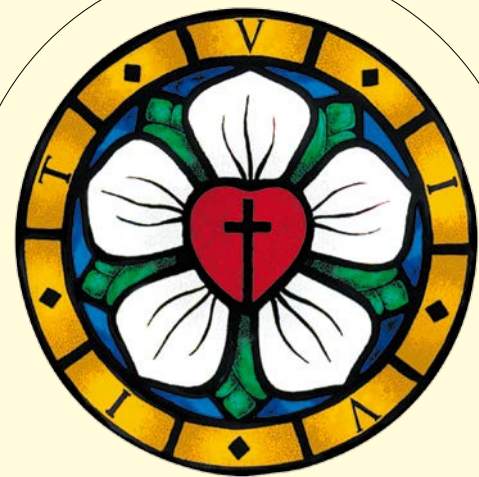
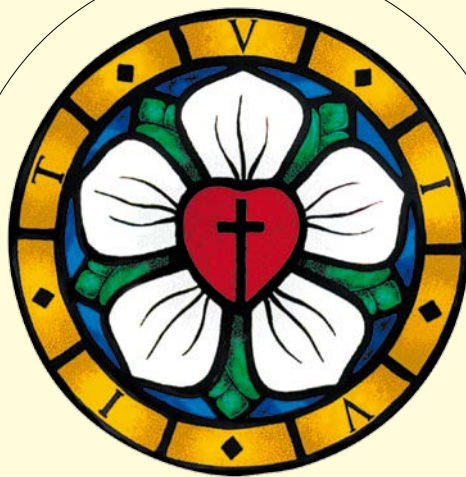
Główne uroczystości w diecezji katowickiej

Org.: Diecezja Katowicka Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego

7.10.2017 Zabrze-Mikulczyce – Sieroty – Zacharzowice – Szalsza

Wycieczka autokarowa do obecnych i byłych kościołów ewangelickich na Szlaku Architektury Drewnianej Województwa Śląskiego

Org.: Muzeum „Górnośląski Park Etnograficzny w Chorzowie”
(uwaga: organizator zastrzega sobie prawo do dokonania korekt trasy)

W ramach obchodów Roku Reformacji 8 lutego 2017 roku na połączonej sesji obradowały w Cieszynie Sejmik Województwa Śląskiego, Rada Powiatu Cieszyńskiego i Rada Miasta Cieszyna.

Punktem kulminacyjnym sesji było przyjęcie rezolucji w sprawie 500 lat Reformacji, której specjalne egzemplarze otrzymali biskup Jerzy Samiec, zwierzchnik Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego w Polsce i ks. dr Adrian Korczago, biskup diecezji cieszyńskiej.

W rezolucji radni wyrazili wolę, by w Cieszynie – mieście Reformacji podkreślić zasługi byłych i obecnych mieszkańców regionu wyznania ewangelickiego, dziękując za zaangażowanie na rzecz wspólnoty regionalnej i wyrażając nadzieję na dalszą owocną, pełną wzajemnego szacunku i zrozumienia współpracę, która czyni śląską różnorodność szansą i bogactwem kulturowym dla Polski. Rezolucja wymienia również znanych ewangelików z naszego regionu, m.in.: ks. Jerzego Trzanowskiego, Walentego Rożdżeńskiego, rodziny Hochbergów, von Donnersmarcków, Dietlów, siostrę Ewę Tiele-Winkler, ród Michejdów, ks. Andrzeja Buzka, Jana Kubisza, męczenników reżimu nazistowskiego – ks. Karola Kulisza i Jana Sztwiertnię, a także Jana Gawlasa i Stanisława Hadynę.

Połączona sesja w teatrze w Cieszynie

20.10.2017–29.04.2018 Katowice

Muzeum Śląskie

Wystawa „Kulturowe dziedzictwo Reformacji na Śląsku”

Org.: Muzeum Śląskie w Katowicach

31.10.2017 Katowice

Nabożeństwo ogólnopolskie w rocznicę rozpoczęcia Reformacji

Org.: Diecezja Katowicka Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego

16 listopada 2017 Muzeum „Górnośląski Park Etnograficzny w Chorzowie”

Konferencja „Religijność ludowa wśród wyznawców Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego”

Org.: Muzeum „Górnośląski Park Etnograficzny w Chorzowie”

16 listopada – 31 grudnia 2017 Muzeum „Górnośląski Park Etnograficzny w Chorzowie”

Wystawa „Wyroczeni ewangelickie”

Org.: Muzeum „Górnośląski Park Etnograficzny w Chorzowie”

Ponadto:
Koncert „Solus Christus” w wykonaniu Zespołu Pieśni i Tańca Śląsk im. Stanisława Hadyny:
25 czerwca Tarnowskie Góry, 11 sierpnia Ostróda, 27 sierpnia Pszczyna, 1 października Świdnica, 7 października Katowice, 8 października Kluczbork, 13 października Piła, 14 października Toruń

Kalendarium

Ewangelickie Dni Kościoła „Zawsze razem z Chrystusem”

15.06.2017 Ustroń
10.00-11.30 Nabożeństwo na Równicy

15.06.2017 Wisła (amfiteatr i kościół ap. Piotra i Pawła)
14.00-21.00 Święto Muzyki – wystąpią chóry i zespoły dziecięce, chóry parafialne, Arka Noego, N.O.C., October Light, Jagodziński Trio; na zakończenie pokaz laserowy
14.00-17.00 Wykłady, dyskusje

16.06.2017 Cieszyn i Czeski Cieszyn
10.00-10.45 Studium biblijne
11.00-13.00 Wykłady, dyskusje
11.30-18.00 Targi możliwości
15.00-16.30 Wykłady, dyskusje
17.00-21.00 Koncerty: Zespół CME, Mate.O i TGD (Rynek)
18.00-19.30 „Solus Christus” – koncert Zespołu Pieśni i Tańca Śląsk (kościół Jezusowy)

17.06.2017 Bielsko-Biała

10.00-10.45 Studium biblijne
11.00-13.00 Wykłady, dyskusje
15.00-16.30 Nabożeństwo (hala pod Dębowcem)
16.30-18.00 Koncert Orkiestry Kameralnej Silesian Art Collective wraz z solistami (hala pod Dębowcem)
19.00 Spotkania w parafiach

18.06.2017 Parafie diecezji cieszyńskiej
10.00-11.30 Nabożeństwa z udziałem gości
12.00 Spotkania w parafiach, pikniki parafialne
Org.: Kościół Ewangelicko-Augsburski, Regionalny Ośrodek Kultury w Bielsku-Białej

www.dnikosciola.pl

Wydawnictwa

Adam Gdaczus: Postilla popularis to jest kazania na Ewangelie święte... (Leszno 1651), cykl „Złota Kolekcja Śląskiej Reformacji”, wyd. Biblioteka Śląska w Katowicach (czerwiec 2017)

„Fabryka Silesia” - numer kwartalnika pod hasłem „Reformacja”, wyd. Regionalny Instytut Kultury w Katowicach (lipiec 2017)

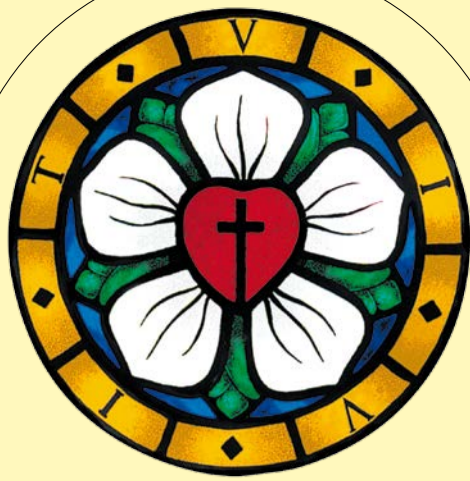
Jeremiasz Roter: Schlüssel zur Polnischen und Deutschen Sprache = Klucz do Polskiego i Niemieckiego języka... (Gdańsk 1646), cykl „Złota Kolekcja Śląskiej Reformacji”, wyd. Biblioteka Śląska w Katowicach (lipiec 2017)

Jan Arndt: Rajska ogródeczek pełen cnót chrześcijańskich... (Brzeg 1772), cykl „Złota Kolekcja Śląskiej Reformacji”, wyd. Biblioteka Śląska w Katowicach (wrzesień 2017)

Reformacja na Górnym Śląsku – album, wyd. Instytut Badań Regionalnych Biblioteki Śląskiej w Katowicach (wrzesień 2017)

Śladami bytomskich ewangelików – film edukacyjny, prod. Muzeum Górnośląskie w Bytomiu (październik 2017)

Transit umbra – lux permanet. Ewangelicy na Górnym Śląsku na przestrzeni wieków, wyd. Muzeum Górnośląskie w Bytomiu (październik 2017)

Reformacja na Górnym Śląsku i Śląsku Cieszyńskim

Początki ruchu reformacyjnego wiążą się z działalnością Marcina Lutra i jego protestem przeciwko handlowi odpustami w Kościele Zachodnim. W 1517 roku ten augustiański mnich ogłosił w Wittenberdze 95 tez do dyskusji nad tym problemem. Z czasem Luter opracował zasady odnowy Kościoła. Z kolei w 1530 roku jego najbliższy współpracownik, Filip Melancton, przedstawił cesarzowi Wyznanie augsburskie. Znalazły się w nim podstawowe założenia ewangelicyzmu:

- zbawienie uzyskuje się dzięki łasce Bożej a nie własnym dobrym uczynkom,
- Pismo Święte jest jedynym źródłem nauczania,
- tylko w Jezusie Chrystusie chrześcijanin może odnaleźć drogę do zbawienia.

Te zasady znalazły wielu zwolenników i szybko rozprzestrzeniły się w XVI-wiecznej Europie. Dotarły także na Śląsk należący wówczas do Królestwa Czech.

Za pierwszego kaznodzieję ewangelickiego działającego na Śląsku uważa się Jana Hessa z Wrocławia. W XVI wieku sil-

nymi ośrodkami protestantyzmu – tej nazwy używano od 1529 roku, kiedy szlachta niemiecka zaprotestowała na Sejmie Rzeszy przeciwko zakazowi przechodzenia na ewangelicyzm – na Górnym Śląsku stały się: Cieszyn, Tarnowskie Góry i Pszczyna. W okresie kontrreformacji, w XVII wieku edyktami władców habsburskich, skonfiskowano protestantom ich majątki, odebrano kościoły i wypędzono duchownych. Dopiero w 1707 r., podczas wojny północnej, po interwencji luteranina, króla Szwecji Karola XII, częściowo przywrócono na Śląsku swobodę wyznania. Cesarz Józef I Habsburg, katolik, zgodził się łaskawie na zbudowanie sześciu nowych kościołów nazwanych kościołami łaski. Wśród nich był kościół Jezusowy w Cieszynie, dzięki któremu protestantyzm na Śląsku Cieszyńskim mógł się odrodzić. Większość z ponad 100 tysięcy ewangelików na tym terenie przed I wojną światową była Polakami.

Na pruskim Górnym Śląsku wyznanie ewangelickie odrodziło się po przyłączeniu tych ziem do Prus przez króla Fryderyka II Hohenzollerna. W 1821 roku, po połączeniu w Prusach Kościoła luteranckiego z reformowanym, powstał Ewangelicki Kościół Unijny, którego dużą część stanowili miejscowi i napływowi Niemcy.

Po I wojnie światowej ewangelicki seniorat (współcześnie diecezja) cieszyński na

czele z ks. Franciszkiem Michejdą zdeklarował połączenie się z Kościołem Ewangelicko-Augsburskim w dawnym Królestwie Polskim, którego zwierzchnikiem był bp Juliusz Bursche. W byłej pruskiej części Górnego Śląska w 1922 roku powstał odrębny Kościół Ewangelicko-Unijny na polskim Górnym Śląsku z siedzibą w Katowicach. Proboszczami w parafiach tego Kościoła w większości byli Niemcy. W 1937 roku parafie w całym województwie śląskim pod naciskiem polskich ewangelików i po zakończeniu okresu obowiązywania polsko-niemieckiej konwencji górnośląskiej objęli polscy duchowni.

Kościół Ewangelicko-Augsburski w Polsce po II wojnie światowej odradzał się w trudnych warunkach, pozbawiony dużej części wyznawców, kościołów i majątków. Dzisiaj, szczególnie działające w województwie śląskim, największe diecezje katowicka i cieszyńska rozwijają ożywioną działalność religijną i społeczną. Obecnie biskupem diecezji katowickiej jest ks. dr Marian Niemiec, a biskupem diecezji cieszyńskiej jest ks. dr Adrian Korczago. O bogatej tradycji 500 lat Reformacji na ziemiach śląskich świadczą unikatowe zbiory biblioteczne, archiwalne i muzealne w Bibliotece i Archiwum im. B.R. Tschammera oraz w Muzeum Protestantyzmu, działających przy parafii ewangelickiej w Cieszynie.

Róża była herbem ks. Marcina Lutra. Powstała z przekształcenia jego herbu rodzinnego. W swojej symbolice przekazuje ona wiele prawd Reformacji. Z tego powodu z czasem w wielu krajach stała się symbolem Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego (Luterańskiego). Elementy zawarte w róży przekazują następujące treści. W środku znajduje się **czarny krzyż**. Ma on zawsze przypominać, że wiara w Ukrzyżowanego może usprawiedliwiać. Sprawiedliwy żyje z wiary w Ukrzyżowanego. Chrystus ukrzyżowany ma być główną treścią życia i myślenia człowieka. Krzyż umieszczony jest w **czerwonym sercu**. To symbolizuje, że droga Jezusa na krzyż była drogą miłości. Serce spoczywa w środku **białej róży**, która wskazuje na to, że wiara przynosi radość, pociechę i pokój, gdyż kolor biały jest kolorem duchów i wszystkich aniołów. Róża spoczywa na **niebiańsko błękitnym tle**. Kolor ten symbolizuje przysłą radość w niebie. Całość otacza **złoty pierścień**, którego kształt bez początku i końca przypomina, że sprawiedliwość w Królestwie Bożym trwać będzie wiecznie. W pierścieniu wpisane jest zawołanie „**vivit**” – **On żyje**. W ten sposób jeszcze raz zostało podkreślone, że Chrystus zmartwychwstał i żyje.

Andrzej Niedoba: Rzeka niepokorna (saga cieszyńska), wyd. Regionalny Instytut Kultury w Katowicach (październik 2017)

Marcin Luter: Mały katechizm, tłum. Samuel Zasadius (Brzeg 1734), reprint druku, wyd. Biblioteka Śląska w Katowicach (październik 2017)

Kulturowe dziedzictwo Reformacji na Śląsku – monografia, wyd. Muzeum Śląskie w Katowicach (październik 2017)

Kościoły ewangelicko-augsburskie Śląska – przewodnik po architekturze sakralnej, wyd. Muzeum Śląskie w Katowicach (listopad 2017)

500 lat Reformacji na Śląsku Cieszyńskim – publikacja pokonferencyjna, wyd. Instytut Badań Regionalnych Biblioteki Śląskiej w Katowicach (2018)

500 lat Reformacji na Górnym Śląsku – publikacja pokonferencyjna, wyd. Instytut Badań Regionalnych Biblioteki Śląskiej w Katowicach (2018)

Muzyczne spotkania wokół Róży: Heinrich Schulz-Beuthen i jego inspiracje. In memoriam – koncert muzyki kameralnej, Muzeum Górnośląskie w Bytomiu (wrzesień 2017)

Pokłosie Reformacji – konflikty religijne i ich oblicze we współczesnej kulturze – rozmowy i dyskusje, Muzeum Śląskie w Katowicach – Centrum Scenografii Polskiej (27 października i 21 listopada 2017 oraz 16 stycznia 2018)

Koncert zespołu Arte Dei Suonatori towarzyszący wystawie „Kulturowe dziedzictwo Reformacji na Śląsku”, Muzeum Śląskie w Katowicach (październik 2017)

ABC Reformacji: Sola scriptura – cykl spotkań, Muzeum Górnośląskie w Bytomiu (październik 2017)

Na początku było słowo – warsztaty dla dzieci, Muzeum Górnośląskie w Bytomiu (październik 2017)

„Wiek druku – wiek przełomu” – lekcje muzealne z warsztatami dla uczniów szkół ponadpodstawowych, Muzeum Śląskie w Katowicach (działanie towarzyszące wystawie „Kulturowe dziedzictwo Reformacji na Śląsku”)

„Reformacja i kontrreformacja na Śląsku Cieszyńskim (XVI–XVII w.)” – wykład Marcina Gabrysia, Muzeum Śląskie w Katowicach (7 listopada 2017)

ABC Reformacji: O protestantyzmie dzisiaj – cykl spotkań, Muzeum Górnośląskie w Bytomiu (listopad 2017)

ABC Reformacji: Cmentarze ewangelickie w Bytomiu – cykl spotkań, Muzeum Górnośląskie w Bytomiu (listopad 2017)

Wieża Babel – warsztaty dla dzieci, Muzeum Górnośląskie w Bytomiu (listopad 2017)

„Zapachniało piernikami...” – warsztaty rodzinne, Muzeum Śląskie w Katowicach (19 grudnia 2017)

ABC Reformacji: Kościół ewangelicki jako miejsce życia wspólnotowego. Sola scriptura – cykl spotkań, Muzeum Górnośląskie w Bytomiu (grudzień 2017)

„Maestro Karol Stryja” – wykład prof. Mirosława Błaszczaka, Muzeum Śląskie w Katowicach (23 stycznia 2018)

Pokazy filmów dokumentalnych: ks. Jerzy Trzanowski (13 lutego 2018), bp Juliusz Bursche (20 lutego 2018) i Matka Ewa (27 lutego 2018) połączone ze spotkaniami z ich autorem Wiesławem Głowaczem, Muzeum Śląskie w Katowicach

Ukazały się:

Płyta „Solus Christus” – 18 utworów Bacha, Mozarta, Gossecka i Francka oraz pieśni ewangelickich w opracowaniu Stanisława Hadyńy; wykonanie Zespołu Pieśni i Tańca Śląsk. Z programem „Solus Christus” zespół Śląsk wielokrotnie występuje w czasie Roku Reformacji, spotykając się z ogromnym zainteresowaniem i uznaniem publiczności.

„Z pieśnią ewangelicką przez rok kościelny” – utwory śląskich kompozytorów w wykonaniu chóru Largo Cantabile z Parafii Ewangelicko-Augsburskiej w Katowicach, wyd. Regionalny Instytut Kultury w Katowicach

„Wierzyć mię, Panie, ucz. Muzyka organowa śląskich kompozytorów ewangelickich” – utwory Hessego, Lubricha, Hławiczki i Gawlasa w wykonaniu organisty Tomasza Plocha, nagrane w ewangelickim kościele Pokoju w Zabrzcu; wyd. Muzeum Górnośląskie w Bytomiu

Programy edukacyjne, spotkania, koncerty kameralne

Przy wspólnym stole. Znam – rozumiem – szanuję – warsztaty dla młodzieży, Muzeum Górnośląskie w Bytomiu (luty – listopad 2017)

Szczegółowe informacje:
reformacja2017.slaskie.pl
www.dnikosciola.pl
www.facebook.com/EwangelickieDniKosciola

 Śląskie.

Wydawca:
 Regionalny Ośrodek Kultury w Bielsku-Białej
 Zdjęcia: archiwum Wydawnictwa Augustana, Muzeum „Górnośląski Park Etnograficzny w Chorzowie”, W. Trólka, T. Żak
 Druk: OW Augustana, Bielsko-Biała